

A leleszi konvent kincsei

2009 július 02. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejt?zköd? Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Lelesz a történelmi Zemplén vármegye északi – Trianonban elszakított – felében, Szlovákia legkeletibb peremén, az ukrán államhatárnál található. Az él?vizekben dúskáló Bodrogköz zöld lapályából kiemelked? hegyecskén messzire látszik az ?si prépostság templomának fehér tornya. Mellette tekintélyes várkastély áll. A község a környék viszonylag fontos településének számít, a hangsúly a viszonylagon van, mert a XX. század sorsfordulói rútul elbántak e tájjal és népével: az egykor országos hír? szerzetesrendi központ virágzó gazdasága ma megélhetést sem nyújt a közel kétezer, kilenctized arányban magyar leleszinek.
Egy 1252-ben kelt oklevél már Leles formában írja a falu nevét, a szóban talán a régi magyar Lél – másképpen Lehel – személynév rejt?zik. A környék a honfoglaló magyarok els? Kárpát-medencei szállásterülete, a közeli Zemplén várhegyén megtalált pompás fejedelmi lovas sírt egyesek Álmos vezér nyughelyének tartják, legszebb X. századi régészeti leleteink e vidékr?l származnak. III. Béla királysága (1172–1196) idején, 1188 körül Boleszló váci püspök „Lelez birtokot és összes javait a szabad jobbágyaikkal együtt a Szent Kereszt egyházának és abban a premontrei rend címe alatt az Isten fejér öltözékében szolgáló kanonokoknak adományozta”. A barátok várában szívesen id?zött II. András (1205–1235), aki a hagyomány szerint itt értesült neje, Gertrúd királyné megölésér?l. Máig sem tudni biztosan, hol történt Bánk bán 1213. évi merénylete, a Pilisben vagy ezen a környéken: az innen tíz kilométerre lév? Bodrogszentes mellett is van egy Pilis-hegy. A király a leleszi templom f?oltára alá temettette felesége szívét, majd b?kez? adományokkal és újabb birtokokkal látta el a konventet. A tatárjárás idejére már tekintélyes rangra emelkedett prépostság országos hiteles helyként szolgált, és a mongolok pusztítása után néhány évvel, 1250-ben már bizonyosan ismét m?ködött: ekkori prépostjának, Eztora Jánosnak a nevét is ismerjük. Ekkoriban, IV. Béla uralma alatt (1235–1270) épült a ma is meglév?, román kori torony és a kolostor els? királyi kápolnája.
A leleszi prépostság történetér?l sok érdekes adat mesél. Az Anjou uralkodók, majd Zsigmond és Mátyás király tovább gazdagították, 1355-ben Péter prépost tetemes összeget – kétszáz aranyat – fizetett egy budai k?faragómesternek, az elvégzett munka alighanem a templom átépítése és a kolostor kápolnájának gótikus átalakítása volt.
Ez a hazánkban szinte ismeretlen kápolna a magyar m?vészet egyik legpompásabb kincse. Keleti oldala a nyolcszög három oldalával záródik. Magas, karcsú, lóhereíves ablakok bocsátják be a fényt. A gótikus boltozatot jellegzetes Nagy Lajos korabeli, faragott gyámköveken nyugvó bordázat tartja. A teret kétszintessé osztja a pillérpáron álló nyugati karzat, ahová a kolostor emeleti folyosójáról, egy csúcsíves, vasalt ajtón át nyílik bejárat. A kápolna falait körös-körül a XIV. század derekáról származó falfestmények borítják, amelyeket több helyütt hosszú, maiuszkulás – gót bet?s – feliratú mondatszalagok kísérnek. Megfejtésük és értelmezésük egyel?re várat magára, amint az egyedülálló értéket képvisel? freskók és más feltárult részletek konzerválása és restaurálása is.
Lelesz, ez a valóban isten háta mögötti hely hosszú históriájával, az 1990-es fordulat után megtalált falképeivel és a többi m?vészeti, építészeti látnivalójával megérdemli, hogy sorozatunk következ? részében visszatérjünk rá.

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló